

A gyermek.

(Novella.)

Kileskődött a küskapum. Hogy kilásson a templom felé. Arról kellene jöni Jánosnak, ha jó.

Kaszálni vagy a laboda márt mellett. Heréért ment a tinóknak. Szombat este vót — haza eresztötték a nagy csordából. Ezöknek kellett a zódség, minthogy a széna fogyóba vót az estáló tetején.

Szégyönletös, ha most, majd a fejés idején a küskapuba látná valaki. Leskődésre a vasárnap való, ha a népek a templomba indulnak a harmadik harangszónál. Mihesnap senki nem vetemödnék ijenre. Ha csak a csorda elejbe nem menyen, valami elvágódott állat után.

Dehát János ugy odaül. Tám valami baja esött a márt alatt. Elkaptak a csitkók vele. Vaj belévágott vóna a lábaféjbe az új kaszával?

— Montam neki, hogy ne vigye az ujat, s ha eppeg vele menyen, ügyejjön.

Boloncság. János vágjon a lábába? János? — A nem. Nem osztáng. Nem ma kezdött el kaszállani. Béhunyt szemmel es ojanokot nyes, hogy senki se ér a nyomába.

A fiatal asszon hátra csipte a rokoját. Ki ne libogjon a kapunyílás között. Csengő hallatszanék a templom felől.

Hallám, belé talál-e a tempó? Dudolta, amire János tanította azután, hogy a csengőt a kancacsitkó nyakába megvette:

Hihé, hihé — gyöngygomb, gyöngygomb

Hihé, hihé — teddel veddelé, — veddelé . . .

Talál! Akkorhát Jánosék. Most a nagy kocsoma előtt lehetnek.

Mari még aszt várta meg, hogy a porfelleget lássa. Arról futt a szél, arról idefelé hozta. Mikorra a harangozóék kapujánál szemernyi port meglátott, otthagya a küskaput, a nagyot tárta ki. Osztáng befutott, hogy a vacsorába kavarjon.

Hallá, hogy ropog a tengő a kapu előtti árkon. A gembejü mészkövecsőkön átal.

Megrántotta keszkenyőjít a fején. Kisirült az eresz alá.

A szekér derekát teli kaszálta János kövér herével. Akkor eresztött hátra a csürfelé, el az ajtó előtt, hogy felesége Mari kiállott. A here tetején ült, a féköt egy kézbe, másba az ostort tartotta. Ugy, — a csitkókkal a lerakodáshoz, mintha szelid báránkák lennének. Rejik se ügyelt.

Igaz, hogy az asszonra se igen. Ha ott nincsen, hát az ajtóra pillant. Minthogy ott vagy, még az egész Tárfabérciér se nezne oda. A pedég szép nagy domberdő. Abból kitelne Erdélyország minden szeke-re a lőcs vaj tiz esztendejig.

Nem nez oda. Az asszon se azért jött, hogy tám kacsingasson reja. A játék a fiataloknak való. Ők idestova másfél esztendeje, hogy megesküttek.

— Jó here vagy az idén — mondogatta magába Mari. Fojvást nezte, mig János a csür elé nem ért.

Ott megóttá az istrángot s ő hátra szállott.

— Hajae?

Felütte fejít a rud mellől János. A tartó láncot akasztotta. Higetött a lovaknak, hogy az estállóba mennyenek.

— A vacsora készön, — eszike?

— Akkorha készön vagyok. Ha megittattam.

— A bornyukákat es?

— Azokot es.

— S a nagy tehent.

— Hát. — Nyehónye! — A lovakot izgatta. El-nem gondolhatta, hogy mi baja az asszonnak. Annyit faggassa. Mint a gyermeköt.

— Hajae?

— Hü! — a keservit, Mari kelle még valami? Nem képös az embör . . .

Mari a szemehéjjával es nyilazott.

— No mérög, no mérög. Megrepede ma még? — Sze csak aszt akartam mondani, hogy siessön a dolgával.

— Az az én bajom, nem a tije.

— A vacsorát kijednek főztem, nem a lovának. — E meg eppeg, hogy a kijed baja. Ha az indullásig még szunnyadni es akar egyet.

A gazda nem szállhatott. De a Villám fara mellett távolodott az itató váju mellé s elveszejtött vaj három csillagos vétköt az álla alá.

Mari mán a tűzhejnél okoskodott osztáng. — Ha a mérög eszi, annál könnyebben végez vele. Örökké ellene mond ma este, akkor reja un.

A szöttest felvette az asztarra. A lábából szedte a kenyeret. A kést mellé tette. Tángyért rakott s két szem uborkát fogott ki az ivegből. Lábás ajjának az égött lapittót tette az asztal közepire.

De, akarattal felejtötte el a villát.

Nem várta tovább sem az urát. Fogta a marhaus tokánt, lábastól-fedelestől a lapittóra tette. — Lámpit gyutott.

A küszöbön verte valaki a sarkát. Az embör vót.

— Jestét agyon az Isten. — Toppant elé.

— Jes . . . A többit monta vóna es nem es. In-esább elharapta.

— A tekenyő?

— A hejin.

— Viz?

— Vagyon benne.

— Te! — Ócsárkodott a tekenyő mellől hajoltába az embör, met kezit mosta.

— Mongya.

— Bétarisznyáltále?

— Van üdő arra még — szállott a besső házból

Mari. Oda ment, met mozganí kezdött a gyermek. Pali. — Addég ehét. Ott az asztalon a vacsora. Ha kell.

János morgott-forgott, meki ült. Kenyeret szelt akurátus kerekön. Met annál sincs csufabb, ha siet valaki a szeléssel. Esszevissza szabják. Megszárad. Szemnek se jó, szájnak se kell. Jobbról kanyarította a meje felé. Osztáng forditt a cipón egyet s esmég. Így mindön takarékos gazda. Tisztösségösön, hogy kárba ne menyen, mozszába ne törjék.

Előbb falt a firiss rozs kenyérből.

— A kurtimot addsze ki Mari. A nyakravalómot s a pénzt a bugyellárisból — monta.

Megemelte a lábas fedelit. Gőz csapott ki belölle. Édes téfellel itatott, borsos, jóbüzü.

Sürösödött az éhössége; kapott a villa után.

— Asszon! E mégse járja, mégse. — Hirtelen nyelé a kenyeret, hogy a szidásba foghasson.

A besső ház ajtajából fordult Mari. Jobb karján hozta a gyermeköt.

— Baj vagyone?

— Villa nincs. A nem járe? Vaj a vaskalánnal szeggyem ki?

— Ott a tartóba. — Széköt huzott a tűzhej mellé.

Otta a rékljít.

— Ha vacsorát acc, hát aggy vacsorát. Villát.

— Vegyen, ott a tartójába, mondom — hadarta az asszon. Eröst ehétnékje lehetött Palinak es. Két küsded markával a lágy fehér kebelit rögvést öltre kapta. Az annya nezte.

Még kettőt se falt a tokányból az embör, hallá osztáng:

— Jó vóna, ha kijed else es menne abba a vásárba.

A villája hegyin egy darab csonthus vót. Csupogtatta jóizüen az embör.

Az asszon nem állhatta eszt a nyogodalmat.

— Met halgassasze meg! Ahajjt Martonéknitt eladó az a fiatal bihal.

Ódalvást pillantott Mari felé, csudálkozva.

— Jó bihal — foházkodott az asszon. — Kettőt bornyuzzott tavaj es. Annyi teje vót, hogy három felé hortak belölle. A papni, a jegyzőhöz, a botoshoz. Aszt kéne megvenni.

Rossz pipa szörcsögés az ijen asszonbeszéd, gondolja az embör. Azér a lóról kezdött el beszélni.

— Kell még a gazdaságba egy ló. Nem epeg vén. Közepös. Az őszön a másodikat kéne megvenni. S a csitkókat eladnám. Azokat megveszik. — Büszkén vallotta s hitte.

De az asszon nem engedött.

— Ló? Mia sujnak? Négy vagyon nekünk. Még kelle kijednek? Sze else birja a föld. Mit csenál vele? Tám sifonérba rakja?

— Nyughass. Ne árcsd belé magadot. — Hocide, kihoztade a pénzt?

Mari magafelé szoritotta a gyermeköt.

— Jobban tenné, ha most elhagyná aszt a vásárt. Vaj a lovat. Ne vegyen hajae lovat.

Türelmetlen hallgatta az embör. Annyit karattyol. Pedég tavazon tudott dolog vót, hogy elmenyen a baróti vásárra. Lóér. Hát elmenyen hát!

Belédöfte az uborkába a villát, hogy perekelteni kezdött a leve.

— Má pedég a lovat megveszem. — Kétfelé darabolta az uborkát s beléharapott.

— Bihalunk a nincs. Kéne. Dehát ő lovat veszen. Ejjsze vehetne hezza neköm mingyár egy féderes hintót.

Az asszon hangja nem fért mán a házba. A gazda megfordult a füttő felé.

— Hogyne vennék. Veszek én aszt es. Nektök. Kettőt. Gőzbihalakat.

— Hogy én neköm ijen az életöm! — keserődött el Mari. Megszoritotta a gyermeköt. Szippogott. — Bihal hejött — lovat — jaj . . .

— Veszek te. Ojan két gőzbihalat, hogy minden nap két vékát fejhecc belölle.

— De a pénzt én nem adom oda hajjae. Mennyen a vásárba, mennyen. Vegye meg a lovat. Az egész vásárt. De, — pénzt én nem adok. Kérhet köccsön. Én nem adom.

Az ura legyintött, kacagott.

— Hátha agyon ütlek ideadode?

— Hátha négybe vág odae? — Ekkora osztáng eleredt a zápor. Végig fojt az arcán, mejin. — Pali elkapta a fejit onnat. Egy darabég az annya arcát nézte. Osztáng, hogy az sirt, ő es orgonálni fogott.

Apja a lábás fenekit szedegette. Ott ne maragyon valami a fájin mártásból. De, ennyi szomorúság hallattyára lejobb vette a szót:

— Te Mari te . . . ne bögj.

— Bögök. Métt ne bögjek? Azértes.

— Ne bögj.

— Azértes.

— Aki a világra hozott ne bögjetök! Mind valami ehös disznyók a katona bandába.

De csak tovább szörnyülködött Pali s az annya. Addég-addég, — a tokán es elfogyott a lábásból, — hogy csakugyan kérésre fogta az embör.

— Hát bihalkéne? Minek vóna a bihal te?

— Kéne. — Szóllot Mari s Palinak esmég csecset adott.

— Kéne? Bihal? Sze ló es kéne te.

— De nem ugy mint a bihal. A lovat csak kijed fejheti. A bihalra szükség vagyon értie? Szükség.

— Métt?

Mari szemiből elapadt a forrás. Most a szavát a gazdának, most. Ideje. Ha ijen esendes a hangja.

— Aszt kérdi, hogy métt? Hát hallgassasze meg. A tehen öreg.

— Nem es lehet fiatal. Met öregenyádtól való. Te hozád.

— S epeg téj kell. Neköm nincs elég. — Palira hajolt. Nem nézhetőtt az ura szemibe.

— Miate? Hogyaszondod? . . .

— Hát — sugdolta szemérmesön a fehérnépke. — A gyermeknek kell a bihaltéj. Értie kijed?

— Elapadál lelköm?

— Isten akarattya. S a gyermek ojan erőss. Ugy mar. Ha el kell választani s az Isten megtarcsa, mit adok neki. Hajae a fiának? Mig legalább háromszentős lessz, téj kell annak. Hogy nőjjon. A fia.

Ecceribe csend lett a házba. Pali szunnyadva gyámbászta az annyát. A füttő megül elé butt a macska, a pest puckára ült. Szürte a lámpi világát bajusszán keresztül. Szaglódott s hallgatta, hogy a tavaji pücsök mit muzsikál.

János gazda elindult a székről. Megkerülte az asztalt kéccör. Kinezött, hogy mijen üdöre áll az ég? Sokáig nem ült odaki. Amikor bejött, nyugovóra zengett hangjából a lélok.

— Hajnalba egy szekenderék ágér elmenyek az erdőre.

— S a vásárba nem menyen ugye?

Az embör közelebb lépött. Mutató s középső ujja közü vette Palika piros, jóllakott száját, de ugy, hogy aszonya mehebimbaját es vele fogta.

— Nem bánom no. Megvesszük ennek a huncfut pusztítottónak a bihalat, Martonéktól.

— Ne köccse fel — kérte rezgő bódogsággal Mari.

Bo-Sin Endre.

(Utánnyomás tilos)

Dani bá hezzaszólásai.

Az ember azt hitte vóna istáлом, hogy ha vala kit béválasztnak az ország házába, aval az esze es megjő neki, ha addig nem lett vóna. Pedig — hogy az én Istenem nevelje nagyra a faji jellegit ennek a Héber nevezetü képviselő urnak, — ugy veszem eszre, hogy méges előfordul eccer máccor a kivételes állapot. Epeg az elébb olvasá az urfi az újságból, hogy Héber tekintetes ur nem szavalja meg a kormán köccségit, met aszongya, az izmaelita legények furtonoson tanó-lással kénózzák az eszméletiket, de a magyar deák-legénkék annyit sem tanólnak, mind a köröm fetekéje. Epeg azétt aszongya nem kénék felfüggeszteni a ké-meket s a tolvajokot sem kénék tömlebbe tenni, met nagy kára vagyon belölle az országnak. A sem illendős — aszongya — hogy az emberek a hazájik mián fel-áldozzák az élettyiket, met ökeme hazát nem üsmer aszongya. — A régin pediglen oda likad ki a beszéd-jibe, hogy ha a többség nincsen es melette, aszongya de az igazság melette vagyon.

Engedelmet istálok, de én ammondó vónék, hogy ha az igazság melette lett vóna, vaj legalább es a kö-zelibe lett vóna valahol, az ő maga lánggalosával esize bésózott vóna a Héber naccságos ur nyaka közü.